

Åskådningsfostran och anordnande av religiösa evenemang inom småbarnspedagogiken

I denna anvisning beskrivs hur bestämmelserna om religions- och samvetsfrihet i Finlands grundlag (731/1999), lagen om småbarnspedagogik (36/1973, ändrad genom 580/2015) och övrig lagstiftning ska beaktas inom åskådningsfostran och när eventuella religiösa evenemang och förrättningar och alternativ verksamhet till dem ordnas inom den småbarnspedagogiska verksamheten. De tolkningar och ståndpunkter i anvisningen som gäller tillämpningen av bestämmelserna baserar sig på ställningstaganden i handlingarna om beredningen av bestämmelserna och på riksdagens grundlagsutskotts, högre laglighetsövervakares och Utbildningsstyrelsens ställningstaganden som huvudsakligen gäller den grundläggande utbildningen. De kan dock i tillämpliga delar även beaktas i den småbarnspedagogiska verksamheten.

Syftet med anvisningen är att trygga att de kulturella grundrättigheterna och de grundrättigheter som gäller religionsfrihet förverkligas i den småbarnspedagogiska verksamheten, att främja tolerans och pluralism samt att säkerställa att åskådningsfostran inom småbarnspedagogiken är religiöst obunden. Anordnarna av småbarnspedagogik ansvarar för att åskådningsfostran, fester, religiösa evenemang och förrättningar samt alternativ verksamhet ordnas på det sätt som förutsätts i bestämmelserna.

Denna anvisning gäller all småbarnspedagogisk verksamhet, dvs. daghem, familjedagvård och övrig småbarnspedagogisk verksamhet. Anvisningen gäller också småbarnspedagogik som grundar sig på en särskild åskådning, till exempel kristendom.

1. Åskådningsfostran inom småbarnspedagogiken

Enligt Utbildningsstyrelsens grunder för planen för småbarnspedagogik 2016 ska man inom åskådningsfostran tillsammans bekanta sig med de religioner och övriga åskådningar som finns i barngruppen. Irreligiositet behandlas vid sidan av övriga åskådningar. Småbarnspedagogiken är religiöst, konfessionellt och partipolitiskt obunden. Obundenhet innebär att olika åskådningar behandlas jämlikt och utan värderingar. Barn får inte styras mot eller påverkas att omfatta en viss åskådning.

I grunderna för planen för småbarnspedagogik behandlas åskådningsfostran inom lärområdet "Jag och vår gemenskap". Åskådningsfostran är allmänbildande och genomförs som en del av den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken. Målet är att främja ömsesidig respekt och förståelse gentemot olika åskådningar samt att stödja barnens kulturella och åskådningsrelaterade identiteter. Tillsammans med barnen ska man bekanta sig med olika åskådningar och traditioner som anknyter till dem. Åskådningar kan undersökas på ett naturligt sätt i samband med till exempel årstidsfester och evenemang samt i olika situationer i vardagen. Det ska finnas utrymme för barnen att förundras och de vuxna ska tillsammans med dem fundera på frågor om livet. (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, kapitel 4.5)

Personalen inom den småbarnspedagogiska verksamheten ansvarar för att genomföra åskådningsfostran i praktiken. Personalen ska agera professionellt i en miljö av

åskådningsmässig mångfald oberoende av egen åskådning. I åskådningsfostran ingår inte undervisning i en viss religion eller åskådning.

I grunderna för planen för småbarnspedagogik anges församlingar som exempel på regionala och lokala samarbetspartner. Det är också möjligt att samarbeta med andra religiösa samfund. Samarbete ska utföras i enlighet med principerna och målen i de handlingar som styr den småbarnspedagogiska verksamheten. I samarbetet ska barnets bästa alltid beaktas och verksamheten ska utgå från pedagogiska grunder.

2. Traditionella högtider i den småbarnspedagogiska verksamheten

Inom småbarnspedagogiken kan man fira traditionella högtider såsom julfest, våravslutning och självständighetsdagen. Anordnarna av småbarnspedagogik beslutar om festerna och deras innehåll. Festerna utgör en del av den pedagogiska verksamheten enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik och planeringen av dem ska utgå från barngruppen och gruppens behov.

Enligt lagen om småbarnspedagogik är syftet med småbarnspedagogiken att ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund (2 a § i lagen om småbarnspedagogik). Dessa mål ska vara utgångspunkt också då man värnar om och utvecklar festtraditionerna.

Med tanke på likabehandlingen av barn som representerar olika språkliga och kulturella grupper är det viktigt att dessa barn har möjlighet att bekanta sig med den finländska kulturen i samband med fester i verksamheten. Vid planeringen av fester ska också den kulturella mångfalden inom barngruppen beaktas. Här kan man samarbeta med vårdnadshavare och olika språkliga och kulturella grupper.

Festerna kan ha religiösa inslag. På samma sätt som inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen är sådana festtraditioner en del av den finländska kulturen. En fest som eventuellt inkluderar en enstaka psalm eller andlig sång gör inte att festen i den religiösa toleransens namn kan betraktas som ett evenemang där religion utövas (grundlagsutskottets betänkande 10/2002 rd och 2/2014 rd).

Anordnaren av småbarnspedagogik ska i tillräckligt god tid informera om fester och andra evenemang där religiösa inslag eller religionsutövning ingår. Vid behov kan man komma överens med vårdnadshavarna om individuella arrangemang för ett barn till exempel när vårdnadshavaren inte vill att barnet ska delta i hela programmet på en fest. Arrangemang såsom att barnet lämnar festlokalen för en del av tiden, ska genomföras finkänsligt och så att det väcker så lite uppmärksamhet som möjligt. När man kommer överens om arrangemangen ska barnets säkerhet beaktas.

3. Religiösa evenemang och förrättningar

Anordnare av småbarnspedagogik kan besluta om religiösa evenemang (t.ex. gudstjänster och religiösa morgonsamlingar) eller religiösa förrättningar (t.ex. bordsböner) ska ingå i den småbarnspedagogiska verksamheten.

Religiösa evenemang och förrättningar är religionsutövning. Till religions- och samvetsfriheten hör enligt 11 § 2 mom. i grundlagen rätten att bekänna sig till och utöva en religion, rätten att ge uttryck för sin övertygelse och rätten att höra till eller inte höra till ett religiöst samfund.

Ingen är skyldig att mot sin övertygelse ta del i religionsutövning. Med stöd av det som nämnts ovan kan ett barn inte åläggas att delta i gudstjänster, religiösa morgonsamlingar eller andra religiösa evenemang eller förrättningar. Friheten att inte delta i ett religiöst evenemang eller en religiös förrättning är oberoende av medlemskapet i ett samfund. Således kan inte heller barn som hör till ett religiöst samfund åläggas att delta i religiösa evenemang och förrättningar som ordnas av religionssamfundet i fråga eller av anordnaren av småbarnspedagogik. Syftet med 11 § 2 mom. i grundlagen är inte att förhindra andras positiva frihet att utöva sin religion.

Vid religiösa evenemang och förrättningar ska man i mån av möjlighet ordna alternativ och meningsfull verksamhet (grundlagsutskottet 2/2014 rd). Den alternativa verksamheten ska med undantag för det religiösa innehållet till sin natur och sina mål vara så lika som möjligt det evenemang i vars ställe verksamheten ordnas. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska man också se till att deltagandet eller icke-deltagandet i de religiösa evenemangen inte leder till att barnet stämplas eller till andra menliga följder för barnet. Det väsentliga är att vårdnadshavaren har en faktisk och genuin möjlighet att välja om barnet ska delta i evenemang och förrättningar som innehåller religiösa inslag.

Religiösa evenemang och förrättningar ska ordnas separat från den övriga verksamheten. Anordnaren av småbarnspedagogik ska se till att friheten att inte delta i religionsutövning också uppnås i praktiken till exempel så att de alternativa evenemangen ordnas på en fysiskt annan plats. I synnerhet när man överväger att ordna religiösa evenemang och förrättningar och alternativ verksamhet inom ramen för den dagliga verksamheten ska man i det praktiska genomförandet försäkra sig om att likabehandlingen av barnen inte äventyras och att inga barn stämplas. Anordnaren av småbarnspedagogik ansvarar för barnens säkerhet i alla situationer.

Anordnaren av småbarnspedagogik kan också besluta att religiösa evenemang och förrättningar inte ordnas inom ramen för den dagliga småbarnspedagogiska verksamheten. Anordnaren av småbarnspedagogik kan samarbeta med lokala församlingar och andra religiösa samfund. Anordnaren kan komma överens om att vårdnadshavarna till barn som deltar i den småbarnspedagogiska verksamheten informeras om möjligheten att på fritiden delta i evenemang som olika församlingar och religiösa samfund ordnar, till exempel jul- och vårgudstjänster.

4. Samarbetet med vårdnadshavarna och behandlingen av personuppgifter

Personalen inom småbarnspedagogiken har ett nära samarbete med vårdnadshavarna och respekterar varje familjs bakgrund, åskådningar och värderingar. Då vårdnadshavaren väljer en småbarnspedagogisk tjänst som baserar sig på en särskild åskådning, till exempel kristendom, ska vårdnadshavaren få tillräckligt med information om verksamhetens särskilda mål och värderingar.

Med stöd av 11 § 2 mom. i grundlagen har ett barn genom anmälan av vårdnadshavaren möjlighet att avstå från att ta del i religionsutövning och därmed ska religiösa evenemang och förrättningar och alternativ verksamhet som ordnas inom den småbarnspedagogiska verksamheten framgå av informationen till vårdnadshavarna. Anordnaren av småbarnspedagogik ska se till att informationen om religiösa evenemang och förrättningar och alternativ verksamhet når vårdnadshavarna i tillräckligt god tid.

Vårdnadshavaren meddelar om barnet deltar i religiösa evenemang och förrättningar eller i alternativ verksamhet. Detta kan göras en gång för alla till exempel i samband med anmälan till den småbarnspedagogiska verksamheten eller vid behov i varje enskilt fall. Anordnaren av

12.01.2018

OPH-55-2018

småbarnspedagogik bestämmer meddelandets form. Efter mottagandet av meddelandet ska anordnaren av småbarnspedagogik se till att barnets deltagande i religiösa evenemang och förrättningar eller i alternativ verksamhet förverkligas i enlighet med vårdnadshavarens meddelande.

Vid behandlingen av meddelanden ska anordnaren av småbarnspedagogik iaktta de principer för behandling av personuppgifter som anges i personuppgiftslagen (523/1999). Enligt ett avgörande av riksdagens justitieombudsman ([EOAK/1825/2016](#)) har en anordnare av grundläggande utbildning rätt att behandla information angående deltagande i evenemang. På motsvarande sätt kan information behandlas också inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Behandlingen av personuppgifter ska planeras på förhand och syftet med behandlingen ska definieras. Vid behandlingen av personuppgifter ska anordnaren av småbarnspedagogik iaktta aktsamhet och god informationshantering på det sätt som anges i 5 § i personuppgiftslagen. Närmare anvisningar om behandlingen av personuppgifter finns på dataombudsmannens byrås webbplats (www.tietosuoja.fi).

Generaldirektör

Olli-Pekka Heinonen

Jurist

Sanna Haanpää

Detta dokument har godkänts elektroniskt i Utbildningsstyrelsens ärendehanteringssystem.